

СЕКЦІЯ 5

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ. ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ НА СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ

IMPACT OF TECHNOLOGICAL PROGRESS ON CONTEMPORARY SOCIAL AND PHILOSOPHICAL ISSUES

Технологічний прогрес сучасності перетворює світ, впливаючи на різні сфери життя, що породжує як позитивні, так і негативні наслідки. У даній статті досліджується вплив технологічного розвитку на сучасні соціальні та філософські проблеми. Починаючи зі зміни способу спілкування, зокрема за допомогою соціальних мереж, месенджерів та відеозв'язку, розглядається поява нових проблем, пов'язаних зі збереженням приватності та негативним впливом на міжособистісні зв'язки. Збільшення онлайн-присутності відкриває шлях до можливого кібербулінгу та порушення особистої сфери, що вимагає збільшення уваги до культури спілкування та етичних стандартів в інтернеті. Також у статті приділяється увага проблемі впливу технологічного прогресу на зайнятість. Автоматизація та штучний інтелект можуть призвести до автоматизації багатьох робочих процесів, що підносить питання перекваліфікації працівників та можливого безробіття. Суспільство потребує стратегічного підходу до забезпечення адаптації до нових умов ринку праці та розвитку нових, орієнтованих на перспективу компетенцій. Інша актуальна проблема, висвітлена у дослідженні – проблема приватності та безпеки. Зростаючий обсяг збирання та обробки даних може порушувати приватність людей і ставити під загрозу інформаційну безпеку. Зокрема, необхідно розробити ефективні заходи для захисту особистих даних та запобігання кібератакам. Крім того, у статті досліджуються етичні питання, пов'язані зі штучним інтелектом та автономними системами. Зростання ролі штучного інтелекту та його участі в прийнятті рішень ставить під сумнів не тільки приватність і безпеку, але й етичний аспект цих дій. Питання відповідальності за дії штучних систем і розробка етичних стандартів для їх використання стають актуальними. Зазначено, що прогресуючий технологічний розвиток створює нові виклики і сприяє подальшим науковим розробкам та спільній праці суспільства для знаходження оптимальних рішень і стратегій управління цими змінами. Важливо враховувати етичні, соціокультурні та екологічні аспекти, щоб забезпечити стійкий та гармонійний розвиток технологій в інтересах людства та нашої планети.

Ключові слова: технології, штучний інтелект, медіаграмотність, кібербезпека, рециклінг, зайнятість.

The technological progress of the modern era is transforming the world, impacting various spheres of life, and yielding both positive and negative consequences. This article investigates the influence of technological development on contemporary social and philosophical issues.

Starting with the change in communication methods, particularly through social media, messaging platforms, and video conferencing, the emergence of new problems related to privacy preservation and the negative impact on interpersonal relationships is explored. The increasing online presence opens the door to potential cyberbullying and violations of personal boundaries, necessitating greater attention to communication etiquette and ethical standards on the internet.

The article also highlights the issue of the impact of technological progress on employment. Automation and artificial intelligence may lead to the automation of numerous work processes, raising questions about workforce retraining and the possibility of unemployment. Society requires a strategic approach to adapt to the changing job market and the development of future-oriented competencies.

Another significant problem addressed in the research is privacy and security. The escalating collection and processing of data may compromise individuals' privacy and jeopardize information security. It is crucial to develop effective measures to protect personal data and prevent cyberattacks. Additionally, the article examines ethical concerns associated with artificial intelligence and autonomous systems. As AI's role in decision-making increases, not only privacy and security, but also the ethical aspect of these actions come into question. Issues of accountability for the actions of AI systems and the development of ethical standards for their use become relevant.

It is emphasized that advancing technological development presents new challenges and fosters further scientific research and collective efforts of society to find optimal solutions and strategies for managing these changes. It is essential to consider ethical, socio-cultural, and ecological aspects to ensure sustainable and harmonious technological development for the benefit of humanity and our planet.

Key words: technology, artificial intelligence, media literacy, cybersecurity, recycling, employment.

УДК 001.101+304

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.51.34>

Бобровник Ю.В.

викладач хореографічних дисциплін,
завідувач відділення народної
хореографії

Коледж хореографічного мистецтва
«Київська муніципальна академія
танцю імені Сержа Лифаря»

Неділько В.В.

старший викладач кафедри
теоретичних дисциплін

Коледж хореографічного мистецтва
«Київська муніципальна академія
танцю імені Сержа Лифаря»

Нежива С.М.

старший викладач кафедри
теоретичних дисциплін

Коледж хореографічного мистецтва
«Київська муніципальна академія
танцю імені Сержа Лифаря»

Актуальність проблеми дослідження.

Швидкий технологічний прогрес останніх десятиліть значно змінив життя людей та вплинув на різні аспекти суспільства. Ці технологічні досягнення створили нові можливості, але також викликали ряд сучасних соціальних та філософських проблем.

Сьогоднішні соціальні проблеми обумовлені як глобальними викликами, такими як екологічні кризи, міграційні рухи, тероризм і нерівність, так і широким застосуванням новітніх технологій. Цифрова революція, штучний інтелект, автоматизація та інші інновації приводять до змін у структурі праці, економічних відносинах, міжнародних зв'язках та культурному спілкуванні. Ці зміни викликають дискусії щодо етичних та правових питань, дотримання приватності, безпеки даних, а також надійності та соціальної справедливості.

Філософські питання, пов'язані з технологічним прогресом, стають досить складними, оскільки розуміння його впливу на людську свідомість, існування та морально-етичний вибір набувають нових аспектів. Філософія науки, етика технологій, штучний інтелект та інші галузі філософії стають важливими майданчиками для обговорення питань стосовно автономних систем, впливу роботів на людську креативність та мораль, а також етичного використання технологій у медицині та науці.

Виклад основного матеріалу. Сучасний науково-технічний прогрес відзначається тим, що людина створила всесвітні комунікаційні мережі, що перетворили її у частину чогось більшого, ніж вона сама. Сьогодні ми стикаємося зі складним світом, що викликає складнощі в усвідомленні та пророкуванні напрямку нашого власного розвитку. Таким чином, основною рисою сучасності є необхідність оптимального та розумного регулювання явищ науково-технічного прогресу. Однак для досягнення консенсусу щодо регулювання науково-технічного прогресу, необхідна громадська воля та спільні зусилля суспільства як на регіональному, так і на глобальному рівні. Історично наука відіграла важливу роль у спробах знайти відповіді на фундаментальні питання про буття, місце людини в світі та устрій людського життя. Проте в сучасних умовах роль науки визначається переважно тим, як вона впливає на життя суспільства і духовний світ людини.

Саме вплив науки на наше життя створює особливий контекст для обговорення і актуалізації вічних питань про сенс буття та роль людини у світі. Науковий прогрес став фоном, на якому ці питання звучать особливо сучасно та актуально. Важливо розуміти, як наука впливає на наш світогляд, духовність та спосіб життя.

Сучасний науковий прогрес несе як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, нові технології та дослідження допомагають вирішувати глобальні проблеми, поліпшу-

ють якість життя і забезпечують наш прогрес. З іншого боку, вони створюють нові етичні, соціальні та екологічні виклики, які потребують обережного розгляду і регулювання.

У світі науково-технічного прогресу особливо важливо підтримувати наукову грамотність та критичне мислення у громадян. Люди повинні бути здатні розуміти науковий метод, відрізняти факти від дезінформації та усвідомлювати наслідки своїх дій у контексті наукового прогресу [1, с. 116].

Технологічний прогрес завжди можна розглядати двосторонньо: з одного боку, він приводить до вдосконалення та полегшення нашого життя, а з іншого – породжує ряд викликів, зокрема вплив на зайнятість. Автоматизація багатьох робочих процесів та впровадження штучного інтелекту призводять до того, що деякі роботи, які раніше виконували люди, тепер можуть виконуватися без участі людини. Це може мати як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства.

З одного боку, автоматизація робочих процесів може зробити виробництво більш ефективним та продуктивним. Роботи, які можуть бути виконані автоматично, зазвичай виконуються швидше та з меншою кількістю помилок, що може підвищити якість та конкурентоспроможність продукції. Крім того, деякі види робіт можуть бути небезпечними для здоров'я людини, тому автоматизація може знизити ризик виробничого травматизму.

З іншого боку, автоматизація може призвести до зменшення кількості робочих місць і викликати соціальну напругу. Коли людська праця заміщається автоматизованими системами, багато працівників можуть втратити роботу, що може призвести до зростання безробіття та зниження рівня життя. Це особливо стосується тих галузей, де робота вимагає простих та повторюваних дій, наприклад, у виробництві, логістиці та обслуговуванні.

Проблема зайнятості також може виникнути через несумісність навичок працівників з потребами сучасного ринку праці. Технологічний прогрес призводить до впровадження нових технологій та процесів, і працівники, які не мають необхідних навичок, можуть стати менш затребуваними на ринку праці. Тому перекваліфікація та постійне навчання стають критичними, щоб забезпечити зайнятість у змінному світі технологій.

Для подолання цих викликів суспільство повинно активно працювати над створенням нових робочих місць та розвитком тих галузей, де людські навички та творчий потенціал є невід'ємною частиною. Доцільно сприяти розвитку інноваційних сфер, де важливий внесок людського фактора, таких як наука, мистецтво, творчість та гуманітарні дисципліни. Значна увага також має надаватися освіті, яка

дозволить працівникам здобувати нові навички та адаптуватися до змін у ринку праці [7].

Штучний інтелект (ШІ) – це сфера, яка стрімко розвивається та знаходить застосування у різних галузях нашого життя, від медицини до транспорту та військових технологій. І хоча розширення можливостей ШІ може відкривати нові перспективи для покращення якості життя людей, воно також породжує низку серйозних етичних дилем.

Однією з основних етичних проблем ШІ є відповідальність за дії ШІ. Коли машини вчаться і самостійно вдосконалюють свої алгоритми, стає складно визначити, кому належить відповідальність за їх дії. Якщо ШІ приймає неправильне рішення, постає питання хто буде нести відповідальність за можливі наслідки.

Також існує питання етичного використання ШІ військовими. Розвиток військових технологій з ШІ може призвести до виникнення автономних збройних систем, які можуть вести бойові дії без прямого контролю людини. Це викликає серйозні моральні питання, адже використання таких систем може призвести до страждань та незворотних наслідків.

У зв'язку з цим важливо створити ефективні етичні стандарти регулювання для використання ШІ. Необхідно враховувати можливі наслідки та ризики застосування ШІ в різних сферах та розробляти механізми контролю та відповідальності за їх дії. Крім того, важливо сприяти дискусії та залученню громадськості до етичних питань ШІ, щоб забезпечити справедливе та етичне використання цієї технології.

Сучасні дослідження штучного інтелекту та робототехніки намагаються створити системи, які були б все більш схожі на людський мозок і здатні бути свідомими. Проте поки що людству не вдалося створити повноцінну свідомість в машинах. Це формує питання про те, чи свідомість взагалі може бути штучною, чи це є виключною властивістю живих організмів? [8].

Інший важливий аспект – це питання ідентичності машин. Чи можуть створені роботи мати власну ідентичність, окреме «я», відчувати себе окремими індивідами? Чи можуть вони взаємодіяти з людьми та машинами як із рівноправними «особистостями»? Важливо розрізняти поняття ідентичності машин і само-свідомості – можливості розпізнавати себе в середовищі існування.

Питання моралі щодо створених машин також викликає багато дискусій. Чи мають роботи та штучний інтелект права та обов'язки, схожі на людські? Чи можуть вони морально відповідати за свої дії, особливо якщо вони здатні приймати рішення на основі власної «розумової» діяльності? Чи можуть вони проявляти етичні принципи та співчуття до інших?

Ці питання нерозривно пов'язані з поняттями сутності людини та іншої форми штучного життя.

Чи можуть машини мати душу чи свідомість, або ж це є виключно привілеєм людей? Філософія та етика збагачуються новими аспектами, вивчаючи ці питання, і важливо продовжувати дослідження та обговорення в цій сфері.

Слід зазначити, що інтернет став невід'ємною частиною сучасного світу і дуже швидко змінив спосіб отримання і сприйняття інформації. З одного боку, інтернет надає легкий доступ до найрізноманітніших джерел інформації, що розширює наші знання та сприяє розвитку освіти. З іншого боку, зі зростанням ролі інтернету виникають питання щодо контролю інформації, поширення фейкових новин та можливих обмежень свободи слова.

З одного боку, інтернет надає відкритий доступ до інформації на будь-які теми, що допомагає розвивати критичне мислення та сприяє свободі думок. Це робить освіту більш доступною, а також допомагає громадськості бути більш інформованою та свідомою.

З іншого боку, інтернет також стикається з проблемами контролю інформації. Деякі держави можуть обмежувати доступ до певних інтернет-ресурсів або контролювати зміст, який доступний для користувачів. Це може обмежити свободу думок та вільний обмін інформацією в таких країнах [3, с. 148–149].

У зв'язку з цим важливо розвивати медіаграмотність і критичне мислення серед користувачів інтернету. Люди повинні критично оцінювати інформацію, яку вони отримують, та перевіряти її достовірність. Навчання медіаграмотності в школах та університетах може допомогти громадськості стати більш усвідомленим інформаційним споживачем.

Також важливим є розвиток законодавства щодо регулювання діяльності в мережі, зокрема, щодо поширення фейкових новин. Правові норми повинні захищати свободу слова, але водночас забезпечувати відповідальність за поширення недостовірної інформації [4, с. 106].

Однією з найбільших проблем є порушення приватності. Інтернет, мобільні пристрої та датчики створюють масивну кількість даних про користувачів, їхні звички, інтереси та поведінку. Ці дані часто збираються без належного інформування користувачів або без їхньої згоди. Більше того, ці дані можуть використовуватися третіми сторонами для здійснення спаму, створення персоналізованої реклами або навіть використовуватися в кіберзлочинності.

Ще однією проблемою є витік та втрата даних. Чим більше даних збирається та зберігається, тим вищий ризик їхнього витіку або несанкціонованого доступу. Недостатня захищеність баз даних та інформаційних систем може призвести до крадіжки особистих даних, що може спричинити серйозний збиток для окремих осіб і організацій. Під такими обста-

винами загроза кібератак та хакерських вторгнень значно зростає.

Для вирішення цих проблем необхідно розвинути та вдосконалити законодавство про захист персональних даних та приватності. Компанії повинні приділяти особливу увагу кібербезпеці, захищати свої бази даних та інформаційні системи від хакерських атак та забезпечувати конфіденційність інформації своїх клієнтів [5, с. 112].

Також важливо підвищувати обізнаність громадськості щодо проблем приватності та безпеки. Люди повинні знати свої права щодо захисту персональних даних та бути свідомими щодо ризиків використання технологій та інтернету. Освіта та поширення інформації про ці питання можуть допомогти зберегти приватність і забезпечити безпеку в онлайн-середовищі.

Технологічний прогрес приніс безсумнівно багато переваг для людства, проте нині необхідно розглядати його вплив на природне середовище з більшою увагою і відповідальністю. Збільшення споживання енергії та негативний вплив на довкілля стали серйозними викликами, з якими сьогодні стикається світ [2, с. 99–100].

Перш за все, розвиток нових технологій призводить до збільшення енергоспоживання. Багато інноваційних пристроїв, таких як смартфони, комп'ютери, інтернет-пристрої, працюють на енергозалежних батареях. Завдяки зростаючій популярності інтернету та хмарних технологій, попит на енергію постійно збільшується. Великі дата-центри, необхідні для зберігання та обробки великих обсягів даних, споживають величезну кількість енергії.

Другим аспектом є електронне сміття. Швидкий темп технологічного розвитку спричиняє високий рівень відходів електронних пристроїв. Часто ці пристрої містять небезпечні речовини, які можуть забруднювати довкілля, якщо не відпрацьовуються належним чином. На жаль, утилізація електронних відходів не завжди відбувається згідно з екологічними стандартами, що призводить до забруднення землі та води [6, с. 109].

Також важливо зазначити, що розвиток технологій в сфері транспорту та виробництва може впливати на кліматичні зміни. Збільшення використання палив, які викидають парникові гази, призводить до глобального потепління та інших негативних ефектів на довкілля.

Однак не всі наслідки технологічного прогресу є негативними. Технології можуть використовуватися для ефективнішого використання ресурсів та зменшення негативного впливу на довкілля. Наприклад, розвиток відновлюваних джерел енергії, ефективних систем управління енергією та рециклінг можуть допомогти зменшити навантаження на природні ресурси.

Для забезпечення стійкого розвитку і мінімізації негативного впливу на природне середовище, необхідно приділити особливу увагу екологічним аспектам технологічного прогресу. Важливо підтримувати дослідження та розробки, які спрямовані на створення більш екологічно чистих технологій, а також сприяти свідомому споживанню та відповідальному ставленню до електронних відходів [7].

Висновки. Отже, технологічний прогрес має значний вплив на сучасні соціальні та філософські проблеми. Зміна способу спілкування, автоматизація робочих процесів, етичні дилеми штучного інтелекту та проблеми приватності – це лише декілька аспектів, що заслуговують на увагу. Глибоке розуміння і розв'язання цих питань вимагає спільних зусиль суспільства, спрямованих на забезпечення сталого та етичного розвитку технологій в інтересах людства і довкілля. Можливими перспективами дослідження є: вивчення впливу технології на соціокультурний контекст; розвиток нових методів та технологій для захисту інформації та забезпечення кібербезпеки в умовах зростаючої кількості кіберзагроз; вивчення екологічного впливу технології та розробка стратегій для зменшення негативного впливу на природне середовище, таких як розробка екологічно чистих технологій та відновлюваних джерел енергії; вивчення впливу технології на формування особистості, самоідентифікацію та місце людини в суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Володін П.В. Науково-технічний прогрес як об'єкт соціально-філософського дискурсу. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. № 52. С. 115–124.
2. Гоцалюк А.А., Чорноморденко І.В. Філософське усвідомлення феномену технічного прогресу. *Наукові перспективи*. № 4(34). 2023. С. 96–103.
3. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки: підручник Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
4. Сумченко С. Філософські аспекти сучасного суспільного прогресу. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2012. № 2(8). С. 103–111.
5. Dusek V. *The Philosophy of Technology: An Introduction*. Blackwell Pub, 2006. 252 p.
6. Tkachuk T.Y., Chystokletov L.G., Khytra O.L. Philosophical reflections on the information society in the context of a security-creating paradigm. *Int. J. Electronic Security and Digital Forensics*. 2021. Volume 13. Issue 1. Pp. 105–113.
7. Encounters between Philosophy of Science, Philosophy of Technology and STS: веб-сайт. URL: <https://journals.openedition.org/rac/23127> (дата звернення: 23.07.2023).
8. Technology and the good society: A polemical essay on social ontology, political principles, and responsibility for technology: веб-сайт. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160791X16301191> (дата звернення: 24.07.2023).